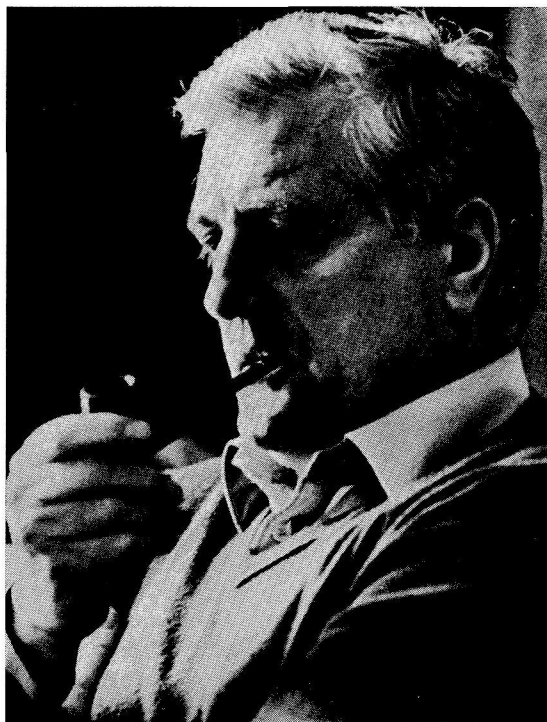

Prof. dr. Rado Gospodarič
(14. 1. 1933—12. 2. 1988)

Rado Gospodarič je 1959 diplomiral iz geologije, a se je že 1958 zaposlil na Inštitutu za raziskovanje krasa SAZU v Postojni kot laborant. Že takrat je usmeril svoje življenjsko zanimanje v kras. Po diplomski je postal asistent, nato strokovni sodelavec in po doktoratu (1973) znanstveni sodelavec. 1982 je bil izvoljen za znanstvenega svetnika in obenem tudi za izrednega profesorja fizične geologije na ljubljanski Univerzi. Od 1974 do smrti je bil pomočnik upravnika inštituta.

Kras je raziskoval kot geološki pojav, obenem pa je kot krasoslovec sodeloval tudi pri osnovnih regionalnih in drugih, teoretičnih ter praktičnih, raziskavah krasa. V prvih letih je bilo to predvsem terensko delo, vezano na spoznavanje kraškega podzemlja v okolici Postojne, na Pivki, na Idrijskem in na

Dolenjskem. Takrat je nosil glavnino inštitutskega raziskovalnega dela v podzemlju. Sodeloval je pri raziskovanju številnih največjih slovenskih jam — Pološke, Križne, Planinske, Škocjanskih, Karlovic in seveda tudi Postojnske — a tudi pri regionalnih projektih, kot je bila npr. Speleološka karta Slovenije. Čeprav se je zanimal za toliko drugih stvari in je bil spekter njegovih raziskav zelo širok, ga je Postojnska jama vedno še posebej zanimala.

Kot geologa so ga kapniki zanimali predvsem kot priče nekdanjih dogajanj v podzemlju in na površju. Tako se je lotil vprašanja podiranja kapnikov. Premeril je lege stotinam podrtih kapnikov, da bi ugotovil, ali je bil njihovemu podiranju res vzrok predvsem v potresih, ali vladajo druge, manj katastrofalne zakonitosti. Tudi druge odkladnine, predvsem odkladnine nekdanje reke Pivke, glina, pesek in prod, lahko marsikaj, morda še več kot kapniki, povedo o nastanku jame. Tudi z njimi se je pokojni Gospodarič intenzivno ukvarjal in skušal ugotoviti, kdaj in kje je začela Pivka votliti svoje podzemlje, kakšen je odnos rovov v Postojnski do rovov v Planinski jami. Ta preučevanja so bila tudi osnova za njegovo doktorsko delo z naslovom »Razvoj jam med Pivško kotlino in Planinskim poljem v kvartarju«. Dokler je bil živ, se, žal, nismo dovolj zavedali, da je njegovo doktorsko delo najbrž prvo in zaenkrat edino, ki temelji na preučevanju Postojnske jame.

Sicer so ga z leti vedno bolj zanimali trije pojavi: kraške odkladnine (sedimenti), mikrotektonika (pomen in vpliv drobnih razpok v kamnini) in kraška voda. Česar koli se je lotil, se je lotil zagnano in zaneseno, z doseženim zlepa ni bil zadovoljen, dalje in dalje je preučeval in zbiral gradivo. Prvi je spoznal, da tudi v naših, materialno bolj skromnih razmerah, ugotavljanje absolutne starosti kapnikov ni le utopija. Z njegovo pomočjo smo dobili prve številke o starosti kapnikov v naših jamah. In prvi kapniki, ki jih je poslal v datiranje, so bili prav iz Postojnske jame. Ko metoda s pomočjo C 14 ni več zadostovala, si je v najboljših laboratorijih na svetu (Kanada, Japonska) zagotovil datacijo po novih metodah, s pomočjo uran-torija in ESR, zadnja leta pa je pripravljaval vzorce za datiranje s pomočjo paleomagnetizma (v Nemčiji). V veliki meri je prav Gospodaričeva zasluga, da lahko uvrščamo poznavanje in preučevanje sedimentov iz naših jam na svetovno raven in da pri omenjanju starosti kapnikov tudi v svetovni strokovni literaturi omenjajo starost kapnikov iz Postojnske jame, z notranjskega in primorskega krasa.

Pri tem skromnem pregledu njegovega dela ni mogoče obiti njegovih raziskav Cerkniskega polja oziroma jezera. Gospodariču je uspelo tudi v tem, že toliko časa znanem in tako podrobno preiskovanem pojavu, odkriti še marsikaj novega. Podobno velja za njegovo preučevanje kraških voda. Ukvarjal se je predvsem z izvorom vode v krasu in s smermi njenega podzemeljskega pretakanja. V začetku 70. let se je priključil »Mednarodni hidrološki dekadi« in je sodeloval pri organizaciji mednarodnega projekta »Sledenje podzemeljskih voda«, ki je bil izpeljan na notranjskem krasu. Kasneje se je s to problematiko ukvarjal tudi na kraškem svetu v Švici in Grčiji. Sodeloval je tudi pri meddržavno organiziranem raziskovanju voda v pogorju Pece. Kljub tako obsežnemu delu v mednarodnih okvirih, ni pozabil na domači kras: ena njegovih zadnjih nalog je bila prav »Vodnogospodarska osnova občine Postojna«. Poleg navedenega je raziskoval v manjši meri tudi po drugih delih Jugoslavije. Za-

nimala so ga tudi druga kraška področja in želel je sam spoznati razne tipe krasa po svetu. Videl in obiskal je velik del kraških ozemelj na svetu, od tropskega krasa na južnem Kitajskem do ledeniškega krasa v kanadskem Skalnem gorovju.

Vsega skupaj je objavil preko 100 prispevkov, od takih v lokalnih glasilih in zbornikih (*Ljudje in kraji ob Pivki*), preko domačih poljudnih, strokovnih in znanstvenih publikacij (*Acta carsologica*), do svetovno priznanih glasil (*Geol. Rundschau*) in zbornikov svetovnih kongresov (ČSSR, Velika Britanija, ZDA). Bil je tudi urednik ter član številnih uredniških odborov, tako strokovnih kot tudi poljudnih publikacij.

To je le del poklicne plati njegovega udejstvovanja, ki bi ga bilo treba še podrobneje osvetliti in ovrednotiti. Bil pa je tudi organizator v stroki (*Geološko društvo, Jamarska zveza Slovenije, Raziskovalna skupnost*) in izven nje (*šah, atletika*). Vrzeli, ki jo je zarezala njegova smrt, zlepa ne bo mogoče zapolniti.

Andrej Kranjc

Prof. dr. Rado Gospodarič

(14. 1. 1933—12. 2. 1988)

In 1959 Rado Gospodarič has achieved his B. Sc. in geology but in 1958 already he was employed on the Institute for karst research SAZU in Postojna as laboratory worker. In those times already he has dedicated his life interest to karst. After B. Sc. he was assistant, later professional collaborator and after PhD (1973) scientific collaborator, in 1982 he was elected scientific councillor and at the same time associate professor of physical geology on the University of Ljubljana. From 1974 to his death he was the assistant manager of the Institute.

He has explored the karst as geological phenomenon and at the same time he has collaborated as a karstologist at basic regional and other, theoretical and practical karst researches. In first years field work was mostly connected to knowledge of karst underground near Postojna, around Pivka, in the region of Idrija and Dolenjska. In that time he has beared the majority of the institute's research work in the underground. He has participated at the investigations of several the biggest slovene caves — Pološka, Križna, Planinska, Škocjanske and Karlovice and Postojnska jama in particular — and at the regional projects as were f. e. Speleological map of Slovenia. Although he was interested in so many things and the spectrum of his investigations was very wide, Postojnska jama had always presented a special interest for him.

*As a geologist he was interested in speleothems as the most important witnesses of past occurrences in the underground and on the surface. Thus the question of speleothems collapse arose. He has measured the position of hundreds collapsed speleothems to find out if the reason for their collapse really lies in earth-quakes or are there other, less catastrophic laws in existence. Other sediments, mostly the sediments of Pivka river, loam, sand and pebbles can tell us even more than the speleothems about the cave genesis. To them the interest of the deceased Gospodarič was intensively dedicated as he has tried to find out when and why Pivka started to excavate its underground, which are the relations among the channels in Postojnska jama to those in Planinska jama. Those studies present a base of his PhD thesis entitled *The Quaternary Caves Development between the Pivka Basin and Polje of Planina*. I regret to say that as long as he was among us we were not enough aware of the fact that his thesis is probably the first and for now the only one based on studies of Postojnska jama.*

In the course of the years three phenomena have interested him more and more: karst (deposits) sediments, microtectonics (significance and influence of small joints in the rocks) and karst water. Whatever he started to study always he had been enthusiastic and he was not likely to be content with achieved, more and more he studied and gathered the material. He was the first to recognize that even in our, materially relatively modest circumstances the absolute dating of speleothems is not utopia only. Because of his engagement we have got the first numbers about the speleothems age in our caves. The first speleothems he had sent to be dated were from Postojnska jama. When the C 14 method was no more suitable he has organized in the best laboratories of the world (Canada, Japan) the datations according to Uran/Thorium and ESR, in last years he was preparing the samples for datation by